

Piotr Siemiński

University of Essex

 orcid.org/0000-0003-2044-0217

Restrykcje związane z COVID-19 w Polsce i Anglii na przykładzie branży gastronomicznej: porównanie obostrzeń, środków prawnych użytych do ich wprowadzenia oraz skutków społecznych i gospodarczych

Słowa kluczowe: gastronomia, COVID-19, restrykcje, Anglia, Polska

Skutki restrykcji związanych z COVID-19 są druzgocące dla branży gastronomicznej: dostawców jedzenia, przedsiębiorców i ich pracowników. Angielska gastronomia ucierpiała mniej od polskiej, ze względu na lżejsze obostrzenia (w dodatku wprowadzane w Anglii zgodnie z prawem, w przeciwieństwie do Polski). Część strat branży gastronomicznej stała się podstawą zysku dla branży finansowej i firm technologicznych; głównie dzięki zmianom w zachowaniu konsumenckim, polegającym na odejściu od używania gotówki, co zwiększa koszty przedsiębiorcy związane z obsługą transakcji bezgotówkowych.

1. Uwagi wstępne

Branża gastronomiczna jest jednym z najbardziej dotkniętych skutkami ograniczania praw i wolności w związku z epidemią COVID-19 sektorem gospodarki. Już w kwietniu

2020 roku 66,7%¹ polskich przedsiębiorców w sektorze gastronomicznym i hotelarskim odczuło konsekwencje restrykcji zagrażające stabilności firmy. W tym samym czasie w Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej spadek przychodów restauratorów i hotelarzy sięgnął 90%².

Jaki proces legislacyjny przeszły oba kraje celem ograniczenia – w imię bezpieczeństwa – praw i wolności obywateli i działalności gospodarczej? Jak obostrzenia wpłynęły na rentowność przedsiębiorstw, sytuację pracowników, rynek pracy w tej branży i zachowania konsumentów? Czy ktoś na tym zyskał? Jeśli tak, to kto?

Prezentowana analiza porównawcza dotyczy sektora gastronomicznego w Anglii i Polsce. Ze względu na różny sposób prezentacji danych, niektóre z cytowanych źródeł odnoszą się do całego Zjednoczonego Królestwa, nie tylko do Anglii. Z tego samego powodu niektóre dane obejmują łącznie sektory hotelarski i gastronomiczny.

2. Środki prawne użyte do wprowadzania restrykcji

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej nie upoważnia władzy wykonawczej do zamykania restauracji i innych biznesów bez wprowadzenia jednego z trzech stanów nadzwyczajnych (stan wyjątkowy, stan klęski żywiołowej, stan wojenny). Już dziś funkcjonują w przestrzeni prawnej orzeczenia sądów różnych instancji, w których uzasadnieniach można przeczytać o sprzeczności działań Rady Ministrów z Konstytucją RP. Jeden z pierwszych wyroków³ dotyczący nakazów, zakazów i ograniczeń w związku z COVID-19 zwraca uwagę na podstawowy problem; problem, który wystąpił już w pierwszym rozporządzeniu⁴ wydanym przez Radę Ministrów 13 marca 2020 r. Ustawa z 2008 r. – o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. poz. 374)⁵, na podstawie której wydano rozporządzenie, pozwala czasowo ograniczyć (ale nie zawiesić) działanie prywatnych przedsiębiorstw. Muszą być natomiast podane jasno określone warunki wprowadzania tych ograniczeń. Rząd nie ma prawa (w trybie ustanowionym rozporządzeniem) bezwarunkowo zamknąć działalności gospodarczej. Rada Ministrów jednak już na samym początku epidemii

1 O. Gaca i in., *Wpływ pandemii COVID-19 na koniunkturę gospodarczą – oceny i oczekiwania (dane szczegółowe oraz szeregi czasowe). Aneks do publikacji (marzec 2021)*, [w:] *Koniunktura w przetwórstwie przemysłowym, budownictwie, handlu i usługach 2000-2021 (listopad 2021)*, red. M. Błażej, Warszawa 2021, s. 17.

2 G. Hutton, N. Foley, *Hospitality industry and COVID-19*, <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-9111/>, dostęp: 15 stycznia 2022 r.

3 Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Szczecinie z dnia 11 grudnia 2020 r., sygn. II SA/Sz 765/20.

4 Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego (Dz. U. poz. 433 z późn. zm.; dalej: r.o.o.r.p.s.z.e.).

5 Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. – o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. poz. 374).

wprowadziła ograniczenie polegające na całkowitym zakazie prowadzenia działalności w gastronomii (z wyłączeniem serwowania dań na wynos) i innych branżach.

Raport Rzecznika Praw Obywatelskich⁶ szczegółowo objaśnia prawne i konstytucyjne aspekty restrykcji w Polsce. Tekst tego dokumentu nie pozostawia złudzeń: „W chwili obecnej mamy już w przestrzeni prawnej pierwsze wypowiedzi Naczelnego Sądu Administracyjnego, a także Sądu Najwyższego w przedmiocie konstytucyjności wprowadzanych przez Ministra Zdrowia i Radę Ministrów ograniczeń. Wynika z nich jednoznaczny wniosek – doszło do wprowadzenia ograniczeń konstytucyjnych wolności i praw jednostki z naruszeniem konstytucyjnych zasad tworzenia prawa. Ani Minister Zdrowia, ani Rada Ministrów nie zostali należycie umocowni do ustanawiania tych ograniczeń”⁷.

Anglia, w przeciwieństwie do Polski, zdołała od samego początku wprowadzać restrykcje w sposób zgodny z prawem. 25 marca 2020 roku brytyjski parlament uchwalił ustawę o koronawirusie⁸. Oparta na ustawie o zdrowiu publicznym⁹ jasno i wyraźnie dopuszcza możliwość zamknięcia biznesów w przypadku epidemii, a także w celu zapobiegania rozprzestrzenianiu się chorób zakaźnych¹⁰. Wszystkie restrykcje w Zjednoczonym Królestwie wprowadzane są zgodnie z prawem. To pierwsza i podstawowa różnica między obostrzeniami w Polsce i na Wyspach.

3. Porównanie obostrzeń

W ogólności można powiedzieć, że obostrzenia wprowadzone w Anglii miały dużo łagodniejszy charakter niż w Polsce. Jedynie pierwsze miesiące pandemii przyniosły na Wyspach dłuższy lockdown, potem Anglia przyjęła dużo mniej restrykcyjne rozwiązania; w miesiącach wakacyjnych obu pandemicznych lat były okresy całkowitego otwarcia lokali.

Polska gastronomia natomiast, jak pokazuje poniższy wykres, przez cały czas pandemii pozostaje albo zamknięta, albo jest poddana średnim bądź poważnym obostrzeniom. Celem uproszczenia zestawienia restrykcji w Polsce i Anglii, zastosowano czterostopniową skalę restrykcji: począwszy od ich braku, przez procentowe limity obciążeń lokali gastronomicznych, po całkowite ich zamknięcie (jedynie z możliwością sprzedaży na wynos).

6 Recznik Praw Obywatelskich, *Raport RPO na temat pandemii. Doświadczenia i wnioski*, Warszawa 2021.

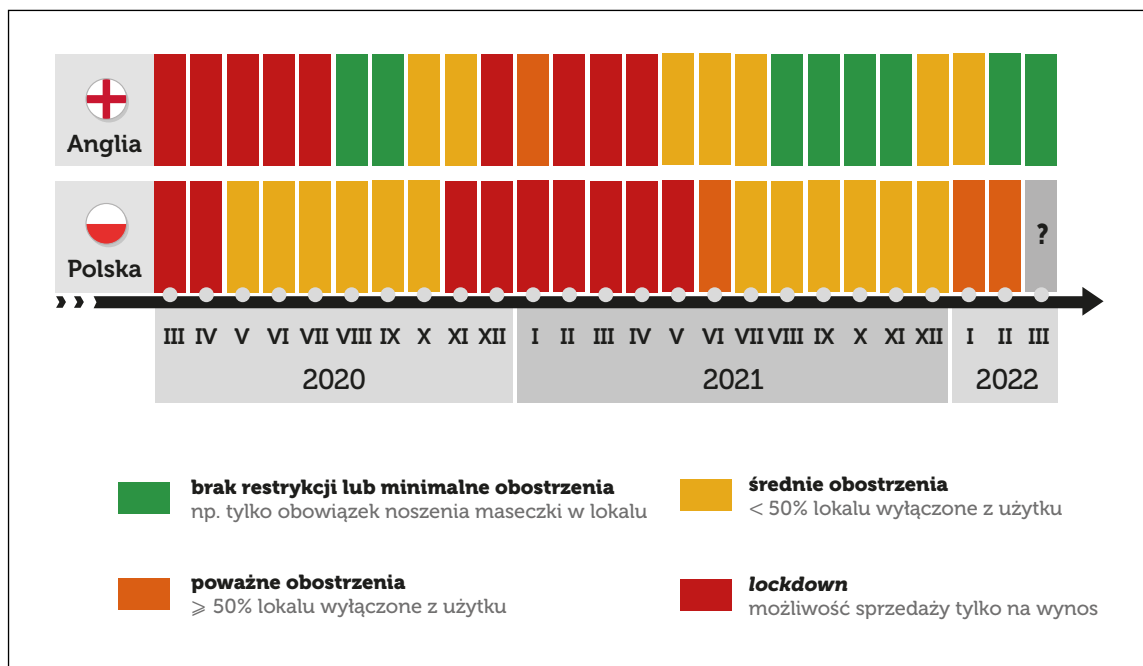
7 Tamże, s. 9.

8 *Coronavirus Act 2020*, c. 7, <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2020/7/2020-03-25>, dostęp: 15 stycznia 2022 r.

9 *Public Health (Control of Disease) Act 1984*, c. 22.451.2a, <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1984/22>, dostęp: 15 stycznia 2022 r.

10 *Coronavirus Act 2020*, c. 7. Part 2, 6.5, <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2020/7/2020-03-25>, dostęp: 15 stycznia 2022 r.

Wykres 1. Porównanie surowości restrykcji w Anglii i w Polsce.

Źródło: opracowanie własne.

Na wykresie jako jednostkę czasu przyjęto miesiąc. Niektóre restrykcje zmieniały się jednak na przestrzeni tygodni, dlatego tabela nie może być traktowana jako dokładne (czasowo) odwzorowanie rządowych restrykcji.

4. Dostawcy produktów do branży gastronomicznej

Dostawcy produktów do branży gastronomicznej znacznie ucierpieli z powodu zamknięcia sektora gastronomicznego. Stan danych na luty 2021 roku¹¹ pokazuje, że w Anglii wartość faktur za dostawy jedzenia wyniosła ledwie 63% w porównaniu do lutego 2020 roku (przed początkiem pandemii w Europie). Co ciekawe, ta grupa nie była objęta większością finansowych pakietów pomocowych (zależnych od formy prawnej i wykazanej straty oraz wielkości firmy), ponieważ nie była bezpośrednio zamknięta przez rząd.

11 Office for National Statistics, *Coronavirus and its impact on UK hospitality: January 2020 to June 2021*, <https://www.ons.gov.uk/businessindustryandtrade/business/activitiesizeandlocation/articles/coronavirusanditsimpactonukhospitality/january2020to-june2021>, dostęp: 15 stycznia 2022 r., Figure 3.

Tego typu problem dotknął również polskich dostawców produktów do branży gastronomicznej. Świadczenia postojowe, będące podstawą tarczy antykryzysowej, dotyczą jedynie sektorów bezpośrednio zamkniętych przez rząd. Dostawcy mają natomiast możliwość skorzystania z dopłat do pensji pracowników, odroczonej terminowości podatku i innych, tylko po wykazaniu spadków w obrocie.

5. Przedsiębiorcy

Właściciele angielskich restauracji ucierpieli znacznie bardziej niż ich pracownicy. Wynajem lub utrzymanie lokalu należy do jednych z najwyższych obciążeń restauratorów. Można przyjąć, że koszt wynajmu średniego lokalu w Londynie wynosi 13 tys. GBP miesięcznie¹².

Wystarczy porównać tę kwotę z wysokością grantów przygotowywanych przez skarbnicę państwa Jej Królewskiej Mości¹³, aby przekonać się o niedostatecznym wsparciu otrzymanym przez restauratorów: jednorazowe zapomogi w wysokości 9 tys. GBP¹⁴ czy 6 tys. GBP¹⁵, pakiety pomocowe - takie jak ulgi podatkowe, dopłaty do rachunków itp. Część pomocy finansowej została przekazana przedsiębiorcom bezzwrotnie, część - jako dług do spłacenia po epidemii. Od razu widać, że nawet gdyby pakiety wsparcia były przyznawane każdego miesiąca, to i tak przyznane niektórym przedsiębiorcom kwoty ledwie starczyłyby na pokrycie samych tylko kosztów najmu lokalu.

Jeden z największych pandemicznych grantów, przyznanych przez HM Treasury sklepom sprzedaży detalicznej, gastronomii i hotelarstwu, wyniósł w styczniu 2021 roku 4,6 mld GBP. Jak pokazują dane dotyczące obrotów w branży gastronomicznej w roku przed epidemią i w czasie epidemii do maja 2021 roku¹⁶, 4,6 mld GBP pokryłoby spadek obrotów w gastronomii, natomiast z uwagi na konieczność podziału z pozostałymi dwoma beneficjentami programu (mającymi dużo większe obroty) kwota ta rekompensowała tylko część strat.

12 Przyjmując, że uśredniony koszt wynajmu lokalu restauracyjnego w relatywnie dobrej lokalizacji w Londynie (zob. Statista, *Annual rental cost of prime high street retail rents in the United Kingdom (UK) in 4th quarter 2020 and 2nd quarter 2021, by city*, <https://www.statista.com/statistics/321066/annual-rental-cost-of-prime-retail-rents-in-the-united-kingdom-uk/>, dostęp: 16 stycznia 2022 r.) wynosi (poza najdroższymi ulicami) około 2675 GBP za m² rocznie. Zakładając alokację 1,5m² na klienta oraz przestrzeń na kuchnię, lodówki itd., można oszacować koszty dla restauracji średniej wielkości, planującej pomieścić maksymalnie 30 osób. Przestrzeń jadalna to około 45 m², zaś pozostała - dla uproszczenia - 15 m². W sumie wychodzi 60 m², co daje ponad 13 tys. GBP kosztu miesięcznego najmu w stolicy Anglii.

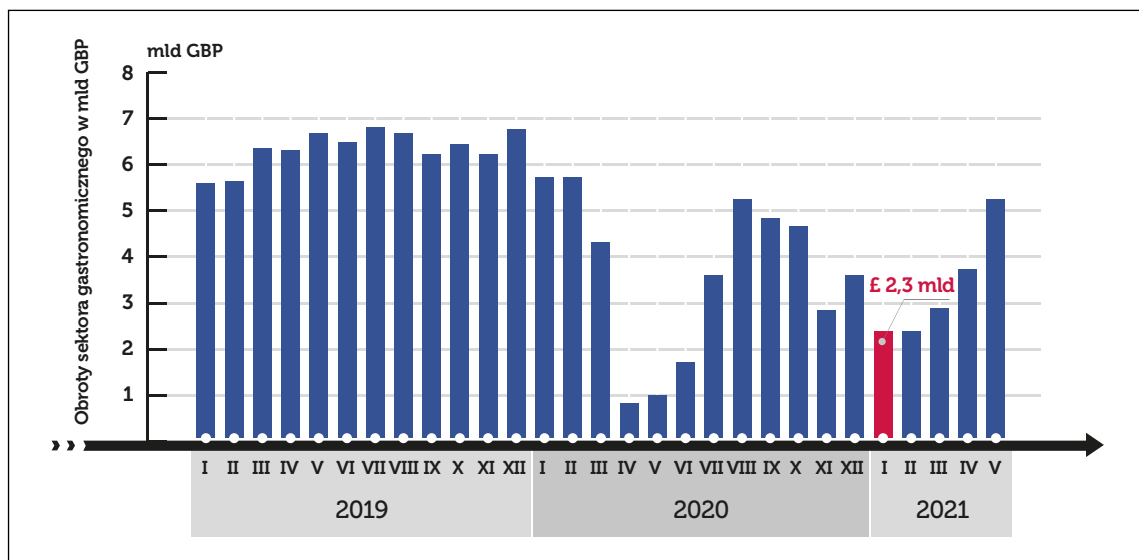
13 Ang. *Her Majesty's Treasury*.

14 L. Elliot, *Rishi Sunak unveils £4.6bn relief package for UK retail and hospitality sectors*, <https://www.theguardian.com/politics/2021/jan/05/rishi-sunak-unveils-46bn-relief-package-for-uk-retail-and-hospitality-sectors>, dostęp: 16 stycznia 2022 r.

15 S. Morris, *Rishi Sunak's new support package for hospitality and leisure businesses 'borders on insulting'*, <https://news.sky.com/story/rishi-sunaks-new-support-package-for-hospitality-and-leisure-businesses-borders-on-insulting-12501477>, dostęp: 16 stycznia 2022 r.

16 Na koniec stycznia 2022 roku nie opublikowano jeszcze danych z późniejszego okresu.

Wykres 2. Obroty branży gastronomicznej w Zjednoczonym Królestwie w wymiarze miesięcznym.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Office for National Statistics¹⁷.

Polscy przedsiębiorcy otrzymali zwolnienia ze składek ZUS¹⁸, świadczenia postojowe, dopłaty do wynagrodzeń pracowników, odroczenia płatności podatku dochodowego itp. Na stronie rządowej opisującej tarczę antykryzysową można przeczytać, że właściciel lokalu gastronomicznego ma prawo do świadczenia postojowego w wysokości 2080 zł¹⁹. Podobnie jak w Anglii, przedsiębiorca ma możliwość kilkukrotnego składania wniosku (maksymalnie pięć razy). Przedsiębiorcom przysługują również inne zniżki (m.in. na wspomniane składki ZUS), odroczenia płatności podatku czy dopłaty do wynagrodzeń pracowników. Wsparcie wypłat dla pracowników czy ulgi na składki ZUS to jednak pokrycie tylko części kosztów stałych.

Kwota przyznawanego przedsiębiorcom postojowego (2080 zł) w 2018 roku pozwoliłaby na wynajem lokalu gastronomicznego w Warszawie mającego ledwie około 6 m² wielkości²⁰. Same zatem koszty wynajmu lokalu, który został zamknięty przez polską

17 Office for National Statistics, *Coronavirus and its impact on UK hospitality: January 2020 to June 2021*, <https://www.ons.gov.uk/businessindustryandtrade/business/activitiesizeandlocation/articles/coronavirusanditsimpactonukhospitality/january2020to-june2021>, dostęp: 22 stycznia 2022 r.

18 Zwolnienie dotyczy składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Solidarnościowy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, Fundusz Emerytur Pomostowych.

19 Serwis Rzeczypospolitej Polskiej, *Usługi dla przedsiębiorcy*, <https://www.gov.pl/web/gov/uslugi-dla-przedsiębiorcy>, dostęp: 16 stycznia 2022 r.

20 *Raport z analizy poszczególnych sektorów rynku nieruchomości*, http://rewitalizacja.um.warszawa.pl/archiwum/sites/rewitalizacja.um.warszawa.pl/files/zalaczniki/artykul/bpl_1_1_zad_1_raport_z_analizy_poszczegolnych_sektorow_ryнку_nieruchomosci_0.pdf,

Radę Ministrów (w dodatku nielegalnie, w przeciwieństwie do Anglii), zdecydowanie przekraczają poziom wsparcia oferowanego przez polski rząd. O ile angielskie zapomogi pozwalały na pokrycie około połowy kosztów wynajmu 60-metrowego lokalu w stolicy, o tyle polskie starczały zaledwie na pokrycie 10% tych kosztów.

Polskie restauracje zatrudniają około 1 mln osób, czyli ponad 8%²¹ ogółu zatrudnionych w Polsce. Raport Związku Przedsiębiorców i Pracodawców²² informuje, że skutkiem restrykcji w Polsce może być bankructwo około 1/3 przedsiębiorstw w sektorze gastronomicznym. Restrykcje mogą zatem oznaczać zamknięcie ponad 25 tys. lokali i zwolnienia pracowników liczone w setkach tysięcy.

6. Pracownicy

Rząd w Londynie bardzo szybko wprowadził program wsparcia dla pracowników, nazywany potocznie „urlopem” (ang. *furlough*). *Furlough* dawał możliwość pokrycia przez rząd 80% (maks. 2500 GBP miesięcznie) pensji pracownika, który nie pracował (i nie mógł pracować zgodnie z zasadami programu) w okresach najostrzejszych restrykcji. Oznacza to w skrócie, że ludzie, zamiast zostać zwolnieni, otrzymali wakacje opłacane przez rząd. Program spełnił swoją rolę, stanowiąc ochronę przed masowym bezrobociem. Brytyjski resort finansów raportuje, że w pierwszej fali restrykcji aż 9,6 mln stanowisk pracy zostało objętych tym programem²³, co pomogło zapobiec masowym zwolnieniom; brytyjski rynek pracy zatrudnia około 33 mln osób²⁴.

W Polsce w roku 2019 było zatrudnionych około 12 mln pracowników etatowych²⁵. Dane opublikowane przez Ministerstwo Rozwoju i Technologii²⁶ wskazują na ochronę około 3,2 mln stanowisk pracy dzięki wprowadzeniu tarczy antykryzysowej. Według założeń tarczy przedsiębiorcy mogli wnioskować o dofinansowanie wynagrodzeń pracowników w wysokości 2 tys. zł przez okres trzech miesięcy. Polska poradziła sobie zatem z ochroną pracowników równie dobrze (niecałe 27% rynku pracy), jak Anglia (około 29%).

dostęp: 22 stycznia 2022 r., s. 30. Do obliczeń została przyjęta cena średnia w wysokości 77,5 EUR/m²/mc, zgodnie z walutą podaną w raporcie. Do przeliczenia wartości z EUR na PLN zastosowano średni kurs NBP za rok 2018 (1 EUR = 4,2617 PLN).

21 Ważniejsze dane z zakresu rynku pracy, zespół pracowników pod kier. A. Zgierskiej, [w:] GUS, *Rocznik Statystyczny Pracy 2021*, red. D. Rozkrut i in., Warszawa 2021, s. 16.

22 Związek Przedsiębiorców i Pracodawców, *Podsumowanie lockdown-u w Polsce*, Warszawa, styczeń 2021, <https://zpp.net.pl/wp-content/uploads/2021/01/25.01.2021-Business-Paper-Podsumowanie-lockdownu-w-Polsce.pdf>, dostęp: 16 stycznia 2022 r., s. 12 i in.

23 Gov.uk, *Coronavirus Job Retention Scheme statistics: August 2020*, <https://www.gov.uk/government/statistics/coronavirus-job-retention-scheme-statistics-august-2020/coronavirus-job-retention-scheme-statistics-august-2020>, dostęp: 16 stycznia 2022 r.

24 Office for National Statistics, *Number of People in Employment (aged 16 and over, seasonally adjusted)*, <https://www.ons.gov.uk/employmentandlabourmarket/peopleinwork/employmentandemployeetypes/timeseries/mgrz/lms>, dostęp: 16 stycznia 2022 r.

25 Zespół pracowników pod kierunkiem A. Zgierskiej, dz. cyt., s. 16.

26 Ministerstwo Rozwoju i Technologii, *Najważniejsze działania i rozwiązania MRPiT - podsumowanie 2020 roku*, <https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologie/najwazniejsze-dzialania-i-rozwiazania-mrpit-podsumowanie-2020-roku>, dostęp: 15 stycznia 2022 r.

Skupiając się na ochronie istniejących już miejsc pracy, bardzo łatwo przeoczyć zgubny wpływ restrykcji na sytuację młodych ludzi, którzy w 2020 roku (lub później) dopiero planowali na ten rynek wejść. Ich miejsca pracy miały dopiero pojawić się w statystykach rządowych; z tego względu nie zostały objęte programami wsparcia pracowników etatowych.

Dane rządu Anglii²⁷ pokazują, że pracownicy w wieku 16–24 lat stanowią 16% zatrudnionych w gastronomii i turystyce, co odpowiada (według danych z 2019 roku) około 450 tys. osób. Młodzi ludzie, studenci z kraju i z zagranicy, często będący niewykwalifikowanymi jeszcze pracownikami z niewielkim doświadczeniem, do tej pory relatywnie łatwo mogli znaleźć zatrudnienie w gastronomii czy turystyce. Restrykcje związane z COVID-19 przyczyniły się do powstania nowego zjawiska opóźnienia wejścia na rynek pracy i potencjalnego pogorszenia wydajności nowych pracowników. Nie ma niestety jednoznacznych badań dotyczących kwestii późniejszego wchodzenia na rynek pracy. Przyglądając się danym na temat stanu psychicznego młodych ludzi, można przypuszczać, że znacząco pogorszy się ich wydajność jako pracowników.

7. Beneficjenci pandemii w branży gastronomicznej

Nie ulega wątpliwości, że można mówić również o beneficjentach wprowadzanych restrykcji. Renomowana Agencja Konsultingowa McKinsey podaje, że obroty części branży związanej z zamawianiem jedzenia do domu potroiły się od roku 2017²⁸. Zyskał także sektor firm kurierskich. Praca kuriera dowożącego jedzenie z restauracji do domu klienta jest pracą niewymagającą ani kwalifikacji, ani doświadczenia. Jest to dobre rozwiązanie dla studentów szukających pracy dorywczej.

W Polsce kurierzy często pracują w oparciu o umowy cywilnoprawne. Ustawa z dnia 10 października 2002 r. – o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. poz. 1564) stanowi²⁹, że pracownik zatrudniony na umowę zlecenie jest uprawniony do wynagrodzenia w minimalnej wysokości równej stawce płacy minimalnej.

Sytuacja prawno-podatkowa kurierów dowożących jedzenie w Zjednoczonym Królestwie różni się diametralnie od sytuacji w Polsce. Sąd Apelacyjny Zjednoczonego Królestwa wydał orzeczenie, w którym potwierdza, że kurierzy dowożący jedzenie

27 Economic Insight, *Hospitality and Tourism workforce landscape (June 2019)*, <https://www.economic-insight.com/wp-content/uploads/2019/10/DCMS-final-report-13-06-19-STC.pdf>, dostęp: 15 stycznia 2022 r., Figure 5 (s. 13) oraz pkt. 2.2 (s. 9).

28 K. Ahuja i in., *Ordering in: The rapid evolution of food delivery*, <https://www.mckinsey.com/industries/technology-media-and-telecommunications/our-insights/ordering-in-the-rapid-evolution-of-food-delivery>, dostęp: 14 stycznia 2022 r.

29 Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. – o zmianie ustawy o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. poz. 1564).

mogą pracować jedynie w formie samozatrudnienia³⁰. Kurier musi zatem otworzyć jednoosobową firmę. Związane z tym angielskie podatki, formalności, wymóg posiadania oddzielnego konta bankowego, brak gwarancji płacy minimalnej i obowiązki księgowe sprawiają, że taka forma pracy kuriera w Anglii jest znacznie uciążliwsza niż w Polsce.

8. Zachowania konsumenckie

Część strat branży gastronomicznej przekuwana jest w zyski dla branży finansowej i technologicznej. Bliskie bankrutwa przedsiębiorstwa są łatwym (i tanim) łupem dla zamożnych inwestorów, których stać na czekanie do końca epidemii.

Warto zwrócić uwagę na pierwszą, podstawową i bardzo łatwo zauważalną zmianę w dzisiejszym zachowaniu konsumenckim: odejście od używania gotówki na korzyść transakcji bezdotykowych, online czy też płatności kartą. Epidemia w niesamowitym tempie przyspieszyła obecny od lat trend, zwiększając ilość transakcji bezgotówkowych na Wyspach z 30% (2017 roku) do około 83% (2020 roku)³¹. W Polsce według raportu Narodowego Banku Polskiego z kwietnia 2021 roku³² 70,7% wartości wszystkich transakcji to transakcje bezgotówkowe. Można zaobserwować różne powody niechęci do używania gotówki przy wszelkich płatnościach³³: jest to m.in. wygoda, ale znaczenie ma tu także strach przed zarażeniem się wirusem COVID-19 przez kontakt z gotówką. Rezygnacja z gotówki oznacza wzrost przychodów dla branży finansowej: firm obsługujących płatności kartą, banków przechowujących środki finansowe przedsiębiorców czy wreszcie sieci umożliwiających płatności kartą (np. Visa lub MasterCard). Jaki wpływ ma to zjawisko na branżę gastronomiczną?

Podstawowym skutkiem jest wzrost kosztów przedsiębiorców związany z opłatami za obsługę płatności kartą. Zazwyczaj opłaty te oscylują w granicach 1% wartości transakcji; trzeba doliczyć jeszcze około 50–60 zł miesięcznie na poczet kosztów dzierżawy terminala płatniczego³⁴.

30 P. Sandle, *UK Court of Appeals confirms Deliveroo riders are self employed*, <https://www.reuters.com/world/uk/uk-court-appeal-confirms-deliveroo-riders-are-self-employed-2021-06-24/>, dostęp: 17 stycznia 2022 r.

31 A. Buckle, *The impact of COVID-19 on cash*, <https://www.ukfinance.org.uk/news-and-insight/blogs/impact-covid-19-cash>, dostęp: 15 stycznia 2022 r.

32 R. Kotkowski, M. Dulnicz, K. Maciejewski, *Wyniki badania dzienniczkowego*, [w:] NBP, *Zwyczaże Płatnicze w Polsce w 2020 r. Podstawowe wyniki badania*, red. R. Kotkowski, Warszawa 2021, s. 10.

33 E. Caswell i in., *Cash in the time of Covid*, <https://www.bankofengland.co.uk/quarterly-bulletin/2020/2020-q4/cash-in-the-time-of-covid>, dostęp: 17 stycznia 2022 r.

34 *Ile kosztuje przyjmowanie płatności kartą – konkretne przykłady*, <https://www.terminaleplatnicze.eu/ile-kosztuje-przyjmowanie-płatności-karta-konkretne-przykłady/>, dostęp: 29 stycznia 2022 r.

9. Podsumowanie

Gastronomia to nie tylko restauracje i ich pracownicy. Skutki obostrzeń są niezwykle bolesne dla wszystkich ogniw tej branży, począwszy od dostawców produktów żywnościowych (nie objętych w pełni rządowymi programami wsparcia), przez przedsiębiorców, na ich pracownikach kończąc. Podstawową różnicą pomiędzy Polską a Anglią jest fakt, że w Anglii restrykcje były wprowadzane legalnie. Co więcej, angielskie restrykcje były znacznie łagodniejsze od tych wprowadzonych w Polsce. Letnie okresy całkowitego otwarcia branży gastronomicznej i późniejsze, lżejsze niż w Polsce obostrzenia, wywarły mniej dotkliwy wpływ na obroty sektora. Już w maju 2021 roku angielska gastronomia osiągnęła obroty na poziomie bliskim obrotów sprzed pandemii.

Bardzo ważną, a kompletnie ignorowaną przez rządzących grupą są młodzi ludzie, szczególnie studenci, dopiero wchodzący na rynek pracy. Zostali oni pozbawieni możliwości zarobku i zdobycia pierwszych doświadczeń na bardzo atrakcyjnym dla nich (ze względu na elastyczny czas pracy) rynku pracy, jakim jeszcze niedawno była praca w barze czy restauracji.

Zamknięcie lokali gastronomicznych stało się podstawą zysku dla branży finansowej i technologicznej. Zwiększona ilość transakcji bezgotówkowych i zamawianie jedzenia do domu to główne czynniki przynoszące tym sektorom astronomiczne zyski od początku epidemii, a przedsiębiorcom dodatkowe koszty w postaci marż transakcyjnych i opłat za dzierżawę terminala płatniczego. Następstwem decyzji rządu jest również wzrost miejsc pracy dla kurierów dowożących jedzenie, którzy w Polsce – w przeciwieństwie do Anglii – dość łatwo mogą podjąć taką pracę.

Bibliografia

Literatura

- » Gaca O. i in., *Wpływ pandemii COVID-19 na koniunkturę gospodarczą – oceny i oczekiwania (dane szczegółowe oraz szeregi czasowe). Aneks do publikacji (marzec 2021)*, [w:] GUS, *Koniunktura w przetwórstwie przemysłowym, budownictwie, handlu i usługach 2000-2021 (listopad 2021)*, red. M. Błażej, Warszawa 2021.
- » Kotkowski R., Dulicz M., Maciejewski K., *Wyniki badania dzienniczkowego*, [w:] NBP, *Zwyczajne płatnicze w Polsce w 2020 r.*, red. R. Kotkowski, Warszawa 2021.
- » Rzecznik Praw Obywatelskich, *Raport RPO na temat pandemii. Doświadczenia i wnioski*, red. P. Mierzejewski, Warszawa 2021.
- » *Ważniejsze dane z zakresu rynku pracy*, zespół pracowników pod kier. A. Zgierskiej, [w:] GUS, *Rocznik Statystyczny Pracy 2021*, red. D. Rozkrut i in., Warszawa 2021.
- » Związek Przedsiębiorców i Pracodawców, *Podsumowanie lockdown-u w Polsce*, Warszawa, styczeń 2021, <https://zpp.net.pl/wp-content/uploads/2021/01/25.01.2021-Business-Paper-Podsumowanie-lockdownu-w-Polsce.pdf>, dostęp: 16 stycznia 2022 r.
- » *Raport z analizy poszczególnych sektorów rynku nieruchomości*, http://rewitalizacja.um.warszawa.pl/archiwum/sites/rewitalizacja.um.warszawa.pl/files/zalaczniki/arttykul/bpl_1_1_zad_1_raport_z_analzy_poszczegolnych_sektorow_ryнку_nieruchomosci_0.pdf, dostęp: 22 stycznia 2022 r.

Akty prawne

- » Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego (Dz. U. poz. 433 z późn. zm).
- » Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. – o zmianie ustawy o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. poz. 1564).
- » Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. – o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. poz. 374).
- » Coronavirus Act 2020, UK Public General Acts, c. 7.
- » Public Health (Control of Disease) Act 1984, UK Public General Acts, c. 22.

Orzeczenia sądowe i decyzje administracyjne

- » Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Szczecinie z dnia 11 grudnia 2020 r., sygn. II SA/Sz 765/20.

Źródła internetowe

- » Ahuja K., *Ordering in: The rapid evolution of food delivery*, <https://www.mckinsey.com/industries/technology-media-and-telecommunications/our-insights/ordering-in-the-rapid-evolution-of-food-delivery>, dostęp: 14 stycznia 2022 r.
- » Statista, *Annual rental cost of prime high street retail rents in the United Kingdom (UK) in 4th quarter 2020 and 2nd quarter 2021, by city*, <https://www.statista.com/statistics/321066/annual-rental-cost-of-prime-retail-rents-in-the-united-kingdom-uk/>, dostęp: 16 stycznia 2022 r.
- » Buckle A., *The impact of COVID-19 on cash*, <https://www.ukfinance.org.uk/news-and-insight/blogs/impact-covid-19-cash>, dostęp: 15 stycznia 2022 r.
- » Caswell E. i in., *Cash in the time of Covid*, <https://www.bankofengland.co.uk/quarterly-bulletin/2020/2020-q4/cash-in-the-time-of-covid>, dostęp: 17 stycznia 2022 r.
- » Office for National Statistics, *Coronavirus and its impact on UK hospitality: January 2020 to June 2021*, <https://www.ons.gov.uk/businessindustryandtrade/business/activitysizeandlocation/articles/coronavirusanditsimpactonukhospitality/january-2020tojune2021>, dostęp: 22 stycznia 2022 r.
- » Gov.uk, *Coronavirus Job Retention Scheme statistics: August 2020*, <https://www.gov.uk/government/statistics/coronavirus-job-retention-scheme-statistics-august-2020/coronavirus-job-retention-scheme-statistics-august-2020>, dostęp: 16 stycznia 2022 r.
- » Elliot L., *Rishi Sunak unveils £4.6bn relief package for UK retail and hospitality sectors*, <https://www.theguardian.com/politics/2021/jan/05/rishi-sunak-unveils-46bn-relief-package-for-uk-retail-and-hospitality-sectors>, dostęp: 16 stycznia 2022 r.
- » Economic Insight, *Hospitality and Tourism workforce landscape (June 2019)*, <https://www.economic-insight.com/wp-content/uploads/2019/10/DCMS-final-report-13-06-19-STC.pdf>, dostęp: 15 stycznia 2022 r.
- » Hutton G., Foley N., *Hospitality industry and COVID-19*, <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-9111/>, dostęp: 15 stycznia 2022 r.
- » *Ile kosztuje przyjmowanie płatności kartą – konkretne przykłady*, <https://www.terminaleplatnicze.eu/ile-kosztuje-przymowanie-platnosci-karta-konkretne-przyklady/>, dostęp: 29 stycznia 2022 r.
- » Morris S., *Rishi Sunak's new support package for hospitality and leisure businesses 'borders on insulting'*, <https://news.sky.com/story/rishi-sunaks-new-support-package-for-hospitality-and-leisure-businesses-borders-on-insulting-12501477>, dostęp: 16 stycznia 2022 r.
- » Ministerstwo Rozwoju i Technologii, *Najważniejsze działania i rozwiązania MRPiT – podsumowanie 2020 roku*, <https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologie/najwazniejsze-dzialania-i-rozwiazania-mrpit-podsumowanie-2020-roku>, dostęp: 15 stycznia 2022 r.
- » Office for National Statistics, *Number of People in Employment (aged 16 and over, seasonally adjusted)*, <https://www.ons.gov.uk/employmentandlabourmarket/>

peopleinwork/employmentandemployeetypes/timeseries/mgrz/lms, dostęp:
16 stycznia 2022 r.

- » Sandle P., *UK Court of Appeals confirms Deliveroo riders are self employed*, <https://www.reuters.com/world/uk/uk-court-appeal-confirms-deliveroo-riders-are-self-employed-2021-06-24/>, dostęp: 17 stycznia 2022 r.
- » Serwis Rzeczypospolitej Polskiej, *Usługi dla przedsiębiorcy*, <https://www.gov.pl/web/gov/uslugi-dla-przedsiębiorcy>, dostęp: 16 stycznia 2022 r.

Restrictions related to COVID-19 in Poland and England on the example of the catering industry: comparison of restrictions, legal measures used to introduce them, and social and economic effects

Keywords: hospitality, food & beverage, COVID-19, restrictions, England, Poland

Abstract

This paper aims to showcase the aftermath of government's restrictions introduced as a response to the emergence of COVID-19 virus, comparing legal and socio-economic differences between England and Poland. This comparative analysis examines the legislative process undertaken by both countries, while they were introducing COVID-19 related measures, paying particular attention to the constitution aspect of the legislature and restrictions of the rights of individuals, using the hospitality industry as an example. Author describes the impact of government's restrictions on each link in a chain of hospitality: suppliers, business owners, employees. There is a significant difference stressed in the paper between the impact and government's support for entrepreneurs and the one provided for employees. Author investigates changes in the employment market caused by the pandemic and the effect of government's policies on the youth that was about to start working in 2020. It is also described who is the main beneficiary of the socio-economic changes in customer behaviour and the government's restrictions imposed on hospitality. The financial and technology industry take advantage of the havoc in the food & beverage sector.